

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

GIREIDI 12

TSHIVENDA LUAMBO LWA U ENGEDZA LWA
VHUVHILI (SAL)

BAMMBIRI LA VHUVHILI (P2)

LARA 2010

MARAGA: 80

TSHIFHINGA: awara 2

Bammbiri ili li na masiatari a 7.

PFESESANI

1. Bammbiri heli li na KHETHEKANYO THARU:

KHETHEKANYO YA A: Zwibveledzwa zwa vhusiki (Maanea) (40)
KHETHEKANYO YA B: Zwibveledzwa zwilapfu zwa vhudavhidzani (20)
KHETHEKANYO YA C: Zwibveledzwa zwipfufhi zwa vhudavhidzani (20)
2. Ni lavhelelwa u fhindula mbudzo NTHIHI kha KHETHEKANYO ya A, NTHIHI kha KHETHEKANYO ya B na NTHIHI kha KHETHEKANYO ya C.
3. Nwalani nga luambo lune na khou lingwa khalwo.
4. Thomani khethekanyo INWE NA INWE kha siatari LISWA.
5. Ni fanela u pulana (tsumbo: mapa wa muhumbulo/nyolo/tshati ya nyelelo/maipfi a re khii na zwiinwe), u vhalulula na u sedzulusa mushumo wanu. Thomani nga u nwalala pulane yanu ni kone u nwalala maanea.
6. Khethekanyani zwifhinga zwanu nga ndila i tevhelaho:

KHETHEKANYO YA A: minitise ya 60
KHETHEKANYO YA B: minitise ya 30
KHETHEKANYO YA C: minitise ya 30
7. Nomborani phindulo dzanu no sedza kunomborelwe kwa mbudzo.
8. Nwalani thoho ya phindulo yanu.
NI DZHELE NZHELE: Musi ni tshi vhala tshivhalo tsha maipfi ni songo vhala na thoho iyi.
9. Nwalani zwi no vhalea, nahone nga vhuronwane.
10. Ni dzhele nzhele mupeleto, khethekanyo ya maipfi, kushumisele kwa madanzi, zwi ga zwa u vhala na tswayo, khathihi na kuvhumbelwe kwa mafhungo.
11. U pulana na u sedzulusa mushumo wanu zwavhudi zwi do avhelwa maraga.

KHETHEKANYO YA A: ZWIBVELEDZWA ZWA VHUSIKI (MAANEA)**MBUDZISO 1**

Fhindulani mbudzo NTHIHI kha dza malo dzi tevhelaho. Vhulapfu ha phindulo yau vhu vhe maipfi a u bva kha 200 u swika 250.

- 1.1 Tshifhinga tsha musi vhashumi vha ha masipala vhe kha tshitereke, vhauwe vho zwi dzhia nga ndila dzo fhambanaho. Vhauwe naho vha sa shumi hone vho vha vha tshi vha tikedza, ngeno vhauwe vha tshi khou zwi vhenga. Nwalani maanea nga thoho ine ya ri:

Tshitereke tsha vhashumi vha ha masipala.

[40]

KANA

- 1.2 Mitambo ya bola ya lifhasi yo takadza naho thimu yashu i songo wina / kunda. Vhathu vho vhona mitambo yo fhambanaho zwi tshi bva kha uri muthu u khou takalela thimu ifhio. Nwalani maanea nga thoho ine ya ri:

Mutambo wa bola ya lifhasi we nda u vhona.

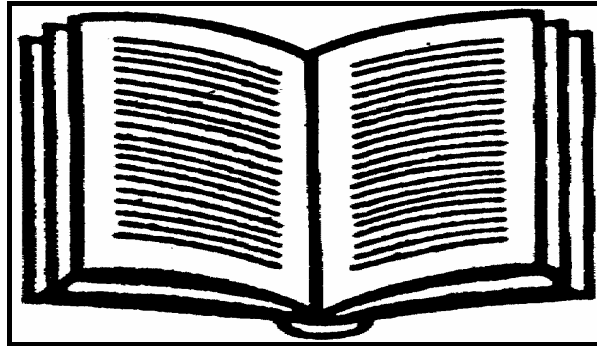

[40]

KANA

- 1.3 Musi ni kha Gireidi 11, no vhala bugu dzo fhambanaho. Hu na bugu nthihi ine ni nga si i hangwe. Nwalani maanea nga thoho ine ya ri:

Bugu ye nda vhala ya ntakadza.

[40]

KANA

- 1.4 Matshudeni vhane na dzhena navho kīlasini vha na zwiito zwo fhambanaho. Nwalani maanea nga thoho ine ya ri:

Mutshudeni ane nda tama u nga ene.

[40]

KANA

- 1.5 No ri ni tshi khou bvela nnda nga matsheloni, na wana muzwala wanu o lala fhasi tsini na gethe, hone a kha di fema. O vha o huvhala. Nwalani maanea nga thoho heyi:

Duvha le muzwala wanga a huvhadziwa nga mavemu.

[40]

KANA

- 1.6 *Gautrain* ndi tshidimela tshine tsha tou vha na fhethu hune tsha tshimbila hone. Malume anu vho ni namedza tshone vha tshi khou ya u dzhia muzwala wanu vhukavhamabufho ha OR Tambo. Nwalani maanea nga thoho heyi:

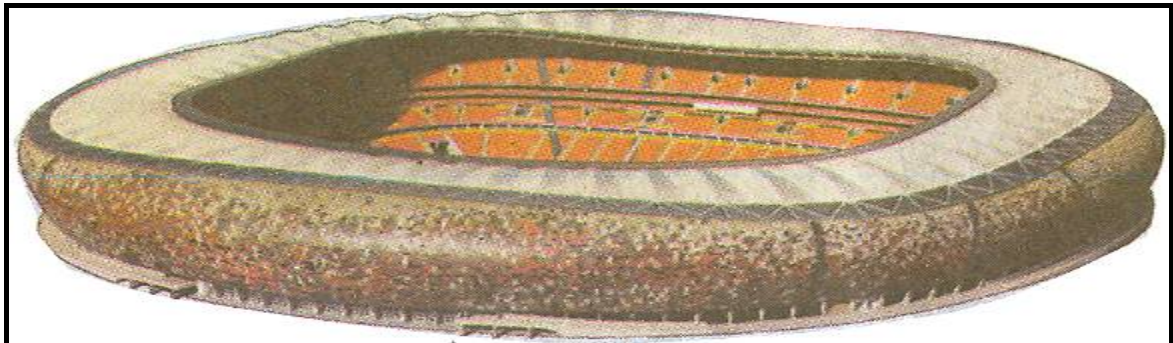
Duvha le nda namela Gautrain.

[40]

KANA

- 1.7 Mitambo ya bola ya lifhasi yo bveledza shango lashu. Vhathu vhanzhi vho wana mishumo ya tshothe. Nwalani maanea nga thoho heyi:

Tshitediamu tshine nda tshi funesa.

[40]

KANA

- 1.8 No vha no ya Kapa nga lwendo lwa tshikolo. No dovha hafhu na ya Robben Island na difhelwa nga u ya na u vhuya. Nwalani maanea nga thoho heyi:

Duvha le nda namela tshikepe lwa u thoma.

[40]

THANGANYELO YA KHETHEKANYO YA A:

40

KHETHEKANYO YA B: ZWIBVELEDZWA ZWILAPFU ZWA VHUDAVHIDZANI**MBUDZISO 2**

Fhindulani mbudziso NTHIHI kha n̄a dzi tevhelaho. Vhulapfu ha phindulo yaṅu vhu vhe maipfi a u bva kha 80 u swika 100.

2.1 VHURIFHI VHU SI HA TSHIOFISI

No vha no ya u dala Durban. N̄walelani khonani yaṅu vhurifhi ni mu vhudze zwe zwa ni takadza.

[20]**KANA****2.2 GARATA**

Murathu waṅu o phasa pfunzo dza yunivesithi. Vhabebi vhaṅu vha khou todou mu itela phathi ya u mu takalela. N̄walani garaṭa ya u ramba khonani yaṅu.

[20]**KANA****2.3 MUFHINDULANO**

No t̄angedza ripoto ya Gireidi 11 na wana ni songo phasa. Tsho itisaho uri ni si phase ndi maraga dza iṅwe thero dze vha si dzi dzhenise. N̄walani mufhindulano vhukati haṅu na mudededzi wa kilasini yaṅu.

[20]**KANA****2.4 NDIVHUHO**

Ho vha na vhuṭambo ha u takalela mabebo a makhulu waṅu. Vhathu vho vha vho ḁa ng̃a vhunzhi. N̄walelani khonani yaṅu garaṭa ya u livhuwa u vha hone hawe kha vhuṭambo uho.

[20]**T̄HANGANYELO YA KHETHEKANYO YA B: 20**

**KHETHEKANYO YA C: ZWIBVELEDZWA ZWIPFUFHI ZWA
VHUDAVHIDZANI****MBUDZISO 3**

Fhindulani mbudziso NTHIHI kha tharu dzi tevhelaho. Vhulapfu ha phindulo yaṅu vhu vhe maipfi a u bva kha 60 u swika 80.

3.1 NDAELA

Mme aṅu vha khou tama tie. Vho ni humbela uri ni vha itele. Sumbedzani maga ane na ḁo a tevhela a u ita tie.

[20]**KANA****3.2 KHUNGEDZELO**

Ni khou rengisa mitshele. Vhathu a vha khou ḁa u renga zwavhuḁi ngaauri a vha hu ḁivhi, ngeno vha tshi khou sokou pfa hu tshi pfi a zwi ḁuri. Nwalani khungedzelo ya zwine na khou rengisa.

[20]**KANA****3.3 FULAYASI**

Tshikolo tsho vala, matshudeni a vho ngo tsha vhudzwa vhothe uri hu na lwendo lwa u ya Kapa. Inwi ni muhulwane wa matshudeni tshikoloni. Nwalani fulayasi ine na ḁo nea matshudeni vhane na ḁo tangana navho.

[20]

ṰHANGANYELO YA KHETHEKANYO YA C:	20
MARAGAGUṰE:	80